

วิถีแห่งความสำเร็จของคนในชุมชนแออัด*

THE WAY OF SUCCESS OF SLUM PEOPLE

สุรัตน์ พักน้อย

Surat Paknoi

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: suwansunti@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดนิพนธ์ เรื่อง การแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษากระบวนการ รูปแบบการแสวงหาโอกาสไปสู่ความสำเร็จในชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา แสดงเป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน โดยใช้การอธิบาย และให้ความสำคัญกับปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นบนฐานคติของการตีความของเนื้อหาผลการวิจัยพบว่า ทูทางเศรษฐกิจ ทูทางสังคม ทูสัญลักษณ์ ทูทางวัฒนธรรม การเรียนรู้ และหลักพุทธธรรม มีความสัมพันธ์ต่อการแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดทั้งสิ้น โดยมีความนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.05 มีอำนาจในการทำนาย หรือพยากรณ์ตัวแปรตามได้ 84.6 % ($R^2 = 0.846$)

ในส่วนของการกระบวนการรูปแบบการแสวงหาโอกาสไปสู่ความสำเร็จในชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร พบว่า การแสวงหาโอกาสโดยอาศัยปัจจัยภายใน ได้แก่ การสร้างพลัง องค์กรความรู้ กรอบความคิด การลงมือทำ รวมถึงอาศัยปัจจัยภายนอก คือ ทูทางการเงิน ครอบครัว นโยบายภาครัฐภาคี เครือข่าย โดยนำปัจจัยเหล่านี้เข้าสู่กระบวนการสู่ความสำเร็จที่เริ่มจากการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน มีการวางแผน ทำการปฏิบัติตามแผน และการแก้อุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้นจนสามารถสร้างสรรค์ชีวิตตนเองไปสู่ความสำเร็จได้

คำสำคัญ: ชุมชนแออัด; การแสวงหาโอกาส; ความคาดหวังในชีวิต; ความสำเร็จในชีวิต

* Received July 4, 2022; Revised November 15 10, 2022; Accepted December 3, 2022

ABSTRACT

This research article is a part of the dissertation, the Opportunities Seeking and life Expectations of Slum people in Thailand. The objectives were 1) to study the factors related to opportunities seeking and life expectations of people living in slums in Bangkok; 2) to study the process of Opportunities seeking a model for success in the life of people living in slums in Bangkok. This mixed methods research combined quantitative research from samples of 400 people and qualitative research from 20 key informants. The quantitative data included descriptive statistics expressed as a percentage, means, standard deviation, and multiple regression correlation coefficient statistics. The qualitative data used descriptions with a focus on social phenomena, based on the concepts of content analysis.

The results indicated that economic capital, social capital, symbolic capital, cultural capital, learning, and Buddhist principles are related to the pursuit of opportunities and the life expectation of people living in the slums. with statistical significance at a level of less than 0.05 with predictive power or predicting dependent variables 84.6 % ($R^2 = 0.846$).

For the model of opportunities seeking for success in the lives of people living in slums in Bangkok, it was found that opportunities seeking through internal factors, namely empowering, knowledge, framework, and taking action, as well as relying on external factors, which were financial capital, family, government policy, and networking. The process of success started by bringing these factors together. After that, the individuals then set clear goals, plan, implement the plans, and solve problems that arise until the individuals find their success.

Keywords; Slum People; Opportunities seeking; Life expectations; Success in the life

บทนำ

*“However difficult life may seem,
there is always something you can do and succeed at”*

by Stephen Hawking

หากมองโลกของคนในชุมชนแออัดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่มีประชากรประมาณ 579,630 คน 14,462 ครัวเรือน 638 ชุมชน ย่อมมีชีวิตที่ไม่ต่างอะไรกับคำกล่าวข้างต้น ชีวิตที่ไม่มีแม้กระทั่งบ้านเรือนแบบสมัยใหม่เหมือนคนรวยบ้านที่มีเป็นเพียงเพิงพักที่ก่อสร้างด้วยแผ่นไม้ พิวเจอร์บอร์ดหลากสี และ สังกะสีที่สามารถหามาได้ มาผูกยึดโยงเข้าด้วยกัน ให้กลายเป็นพื้นที่พักพิงร่างกาย ในยามแดดร้อน หลบลมฝน และความเหนื่อยล้าจากการทำงานหนัก ชีวิตที่มีต้นทุนทางสังคม ชีวิตติดลบ ชีวิตที่ถูกคนในสังคมมองว่าเป็น “กาฝาก” และ ทำลายภาพลักษณ์ของเมือง สิ่งนี้ถูกตอกย้ำให้ชัดเจนขึ้น จากภาพปรากฏเช่นนี้ จึงสะท้อนนัยยะของการมองคนในชุมชนแออัดไร้ประโยชน์ เป็นคนยากจน เป็นคนด้อยโอกาสทางสังคม ที่ชีวิตเต็มไปด้วยความพยายามในการแสวงหา และ หิบบวยทุน (Capital) ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งหากมองตามทัศนะของปีแอร์ บูดีเยอ ประกอบด้วย ทุนทางเศรษฐกิจ (Economic capital) เป็นมรดกหรือรายได้ที่สามารถแปรเปลี่ยนเป็นตัวเงิน หรือกรรมสิทธิ์ได้ ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural capital) เป็นสิ่งที่ส่งผ่านภายในครอบครัว หรือการกล่อมเกลาทางสถาบันผ่านการศึกษาซึ่งทุนทางวัฒนธรรมนั้นถือเป็นทุนขั้นต้นที่แสดงสถานะทางสังคม ทุนทางสังคม (Social capital) เป็นทุนที่แสดงถึงความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมดของคน ๆ นั้น และทุนทางสัญลักษณ์ (Symbolic capital) เป็นเกียรติยศและการได้รับการยอมรับทางสังคมเพื่อนำมาแปลงให้เกิดประโยชน์ในการต่อสู้กับทุกเรื่องราวที่ผ่านเข้ามาในชีวิตเพียงเพื่อให้ชีวิตของตนเอง และครอบครัวสามารถอยู่รอดได้

ทว่า เส้นทางแห่งการต่อสู้เหล่านี้มิได้เกิดขึ้นได้ง่ายดายนักท่ามกลางโครงสร้างสังคมที่เต็มไปด้วยความเหลื่อมล้ำในหลากหลายมิติ ทั้งด้านความมั่งคั่งและรายได้ ด้านการกระจายโอกาส และด้านอำนาจ ตลอดจนความไม่เท่าเทียมระหว่างผู้ที่มีโอกาส (คนรวย) กับผู้ขาดโอกาส (คนจน) สิ่งนี้ ย่อมเป็นเสมือนสิ่งขวางกั้นสำคัญที่ทำให้คนในชุมชนแออัดส่วนใหญ่ไม่สามารถแปลงทุนแห่งตนให้ก้าวข้ามความเหลื่อมล้ำเหล่านี้ไปได้ เมื่อเป็นเช่นนี้การต่อสู้แห่งชีวิตเหล่านี้จึงเป็นภาพที่เกิดขึ้นอย่างชินตาจนเกิดขึ้นกับคนในชุมชนแออัดแทบทุกคน และเกิดขึ้นในทุกวันเมื่อต้องล้มตาอยู่บนโลกใบนี้จนกลายเป็นวังวนของความเหลื่อมล้ำที่ยึดโยงชีวิตของคนในชุมชนแออัดทำให้ไม่สามารถล้มตาอำปอกได้

แม้ว่าชีวิตของคนในชุมชนแออัดส่วนใหญ่เป็นเช่นนี้แต่ก็มิได้หมายความว่าทุกคนจะยอมจำนนกับทุกสรรพสิ่งที่เกิดขึ้นขณะเดียวกันได้สร้างสรรค์ความคิดสร้างควมหวังในชีวิตที่ต้องการให้ตนเอง และครอบครัวก้าวข้ามชีวิตที่ยากลำบากจนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นพร้อมทั้งได้พยายามแสวงหาโอกาสนำต้นทุนที่สามารถหิบบวยมาได้เข้าสู่กระบวนการต่อรองกับบุคคล และโครงสร้างทางสังคมที่เหลื่อมล้ำและมีความไม่เท่าเทียมท่ามกลางบริบทการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันจนทำให้คนในชุมชนแออัดที่มีความสามารถมีศักยภาพบางคนที่มีความสามารถในการแสวงหาโอกาส และต้นทุนที่ตนเองแสวงหามาได้มาใช้ต่อรองกับ

บุคคล และโครงสร้างทางสังคมจนทำให้ตนเองสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้ ฉะนั้น คำถามที่น่าสนใจคือ ปัจจัยที่ทำให้คนในชุมชนแออัดประสบความสำเร็จมีอะไรบ้าง และพวกเขามีการแสวงหาโอกาสมีความคาดหวังในชีวิตอย่างไร รวมถึงมีกระบวนการในการแสวงหาโอกาสจนทำให้สามารถใช้ชีวิตเชิงสร้างสรรค์ (ประสบความสำเร็จในชีวิต) ได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการแสวงหาโอกาส และคาดหวังในชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษากระบวนการรูปแบบการแสวงหาโอกาสนำไปสู่การใช้ชีวิตเชิงสร้างสรรค์ (ความสำเร็จในชีวิต) ของผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยแบ่งการวิจัยเป็น 2 รูปแบบ และ 2 ระยะ คือ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ก่อนในระยะที่หนึ่งแล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในระยะที่สอง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการแสวงหาโอกาส และคาดหวังในชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครก่อนนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยเชิงคุณภาพในระยะที่สอง

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาตามแนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological research) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการแสวงหาโอกาส และ คาดหวังในชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร และ2) เพื่อศึกษากระบวนการรูปแบบการแสวงหาโอกาสไปสู่การใช้ชีวิตเชิงสร้างสรรค์ (ความสำเร็จในชีวิต) ของผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยเน้นการอธิบายแก่นของประสบการณ์ (essence of experience) หรือความหมายแห่งประสบการณ์ชีวิตที่กลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้รับจากปรากฏการณ์เดียวกันเพื่อมาถอดเป็นบทเรียนสำหรับการแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดต่อไป

ประชากร

สำหรับประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่ได้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลพบว่า มีทั้งสิ้น 197 ชุมชน 56,925 ครัวเรือน รวม

ประชากรทั้งหมด จำนวน 230,370 คน

กลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับทำการศึกษาเชิงปริมาณ ผู้วิจัยคำนวณโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโรยามาเน (Taro Yamane, 1973) ทั้งนี้ เนื่องจากประชากรในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนมาก และทราบจำนวนประชากรทั้งหมดที่ต้องการศึกษา ซึ่งมีจำนวน 230,370 คน จึงสามารถคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้ประมาณ 400 คน

2. กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร และผู้ที่ใช้ชีวิตเชิงสร้างสรรค์ (ประสบความสำเร็จในชีวิต) ด้านต่าง ๆ ประธานชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้อยู่อาศัยในชุมชนแออัด ผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต และเครือข่ายหรือผู้ให้การสนับสนุนรวมทั้งสิ้น จำนวน 20 คน

วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยประสานขอความร่วมมือจากอาสาสมัครพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) หน่วยงานภาครัฐ และประธานชุมชนแออัด ซึ่งเป็นบุคคลที่ใช้ชีวิตในชุมชนแออัดมาอย่างยาวนาน และได้รับการยอมรับนับถือจากคนในชุมชนแออัดเป็นผู้นำพา (Gatekeeper) ผู้วิจัยเข้าไปทำความรู้จัก และสร้างความคุ้นเคยกับคนในชุมชนแออัดจนบุคคลเหล่านี้มีความไว้วางใจยินยอมตอบแบบสอบถาม และให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการประสบความสำเร็จในชีวิตของตนเองในเชิงลึก

การสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีแห่งความสำเร็จของคนในชุมชนแออัดจากเอกสาร และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัย
3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ
4. สร้างเครื่องมือการวิจัย
5. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ ปรับปรุง และแก้ไข
6. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ
7. ปรับปรุงแก้ไข และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือแบบสอบถาม / แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ที่สร้างไว้

2. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถาม / แบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จขอความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และนำแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และ วัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC) ได้ค่ามากกว่า 0.5 ขึ้นไปทุกข้อ

3. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) แก่บุคคลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α .coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.872

4. นำแบบสอบถามที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเอกสารประวัติศาสตร์ชุมชน เอกสารทางวิชาการ สถิติรายงาน และเอกสารของทางราชการ กฎหมาย นโยบาย ประกาศ กฎระเบียบ คำสั่งมติคณะรัฐมนตรี ราชกิจจานุเบกษา ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ทูตทางเศรษฐกิจ ทูตทางวัฒนธรรม และทูตทางสังคม การประสบความสำเร็จในชีวิต รวมทั้งแนวทาง วิธีการ หรือ หลักการในการแสวงหาโอกาส รวมถึงศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่สามารถนำมาใช้ตั้งคำถามในงานวิจัยและสร้างเป็นเครื่องมือแบบสอบถาม / แบบสัมภาษณ์

2. การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการลงภาคสนามเพื่อให้ได้ข้อมูลจากปรากฏการณ์จริงในพื้นที่ชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการ ดังนี้

2.1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ได้แก่ ประธานชุมชน จำนวน 4 คน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 4 คน ผู้อยู่อาศัยในชุมชนแออัด จำนวน 4 คน ผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต จำนวน 4 คน และ เครือข่ายหรือผู้ให้การสนับสนุน จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 20 คน

2.2) การสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วม (participant observation) และ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ภายหลังจากเก็บข้อมูลแบบสอบถามแล้วเสร็จผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1.1) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) จัดทำตารางแจกแจงความถี่เป็นผลค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Means) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.2) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ สถิติการวิเคราะห์ถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent Variable) มากกว่าหนึ่งตัวกับตัวแปรตาม (Dependent Variable) หนึ่งตัว และชี้ให้เห็นว่าตัวแปรอิสระตัวใดบ้างที่ร่วมกันทำนาย พยากรณ์ หรือ อธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ เพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยจะใช้การตีความ และหาคำตอบในรูปของการพรรณนาวิเคราะห์ตลอดกระบวนการวิจัย และรวบรวมข้อมูลใหม่เพื่อจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการแสวงหาโอกาส และคาดหวังในชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิต

(n =400)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อ การแสวงหาโอกาสและความ คาดหวังในชีวิต	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปล ผล
	น้อย มาก	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
ปัจจัยด้านทุนเศรษฐกิจ	7.7	11.86	21.1	37	22.46	3.54	1.086	มาก
ปัจจัยด้านทุนวัฒนธรรม	6.8	7.7	26	39.2	20.5	3.59	1.015	มาก
ปัจจัยด้านทุนทางสังคม	7.93	6.33	21.70	40.93	23.20	3.65	1.024	มาก
ปัจจัยด้านทุนสัญลักษณ์	6.75	8.15	28.05	35.05	22	3.57	0.999	มาก
ปัจจัยด้านการเรียนรู้	6.80	9.00	22	37.50	24.70	3.64	1.070	มาก
ปัจจัยด้านหลักพุทธธรรม	6.50	5.02	22.92	40.56	25.12	3.72	0.960	มาก
โดยภาพรวมทุกด้าน						3.63	0.947	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านทุนทางเศรษฐกิจ เช่น ทุนทางการเงิน (Financial capital) โดยการมีทุนหรือทรัพย์สินทางการเงิน และการมีทรัพย์สินหรือสิ่งของมีค่ารวมไปถึงทรัพยากรต่าง ๆ

ผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่คิดเห็นว่า มีความสัมพันธ์ต่อการแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิต ในระดับมาก

ปัจจัยด้านทุนทางวัฒนธรรม เช่น การมีเอกลักษณ์ หรืออัตลักษณ์เป็นของตนเอง พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่คิดเห็นว่า มีความสัมพันธ์ต่อการแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิตอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยด้านทุนทางสังคม เช่น การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและญาติมิตร การได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายต่าง ๆ ของภาคเอกชน เช่น มูลนิธิ บริษัท องค์กรการกุศล เป็นต้น และนโยบายภาครัฐ รวมถึงการสร้างพลังให้กับคนในชุมชน พบว่า ผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่คิดเห็นว่า มีความสัมพันธ์ต่อการแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิตอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยด้านทุนสัญลักษณ์ เช่น การเป็นคนมีความสามารถพิเศษเฉพาะตัว และการมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนในสังคม และการมีอำนาจ พบว่า ผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่คิดเห็นว่ามีความสัมพันธ์ต่อการแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิตอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยด้านเรียนรู้ เช่น การเป็นผู้มีประสบการณ์ มีความรู้ และมีทักษะ การเรียนรู้ถึงแนวทางการสำเร็จของคนอื่นแล้วนำมาปรับใช้ พบว่า ผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่คิดเห็นว่ามีความสัมพันธ์ต่อการแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิตอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยด้านหลักพุทธธรรม เช่น กระบวนการคิดโดยใช้สติปัญญาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ และการลงมือทำด้วยความสม่ำเสมอ กระทำด้วยความรัก ความขยัน ความอดทน การกระทำด้วยความเอาใจใส่ และกระทำด้วยความคิดที่ถูกต้อง พบว่า ผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่คิดเห็นว่ามีความสัมพันธ์ต่อการแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิตอยู่ในระดับมาก

ในส่วนผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระดังกล่าว มีความสัมพันธ์ต่อการแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร โดยมีค่านัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.05 มีอำนาจในการทำนายหรือพยากรณ์ตัวแปรตามได้ 84.6 % ($R^2 = 0.846$)

2. กระบวนการ รูปแบบการแสวงหาโอกาสนำไปสู่การใช้ชีวิตเชิงสร้างสรรค์ (ความสำเร็จในชีวิต) ของผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร

ผลจากการศึกษา พบว่า รูปแบบการแสวงหาโอกาสโดยอาศัยปัจจัยภายใน คือสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายในบุคคลผู้นั้นไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่มองเห็นหรือมองไม่เห็นก็ตามที่มีส่วนผลักดัน และมีผลต่อการแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิตอันจะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตประกอบไปด้วยการสร้างพลัง องค์ความรู้ กรอบความคิด การลงมือทำ และอาศัยปัจจัยภายนอก คือสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายนอกบุคคลผู้นั้น ไม่ว่าจะเป็นมองเห็น หรือมองไม่เห็นก็ตามที่มีส่วนผลักดัน และมีผลต่อการแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิตอันจะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต ได้แก่ ทุนทางการเงิน ครอบครัว นโยบายภาครัฐ ภาครัฐเครือข่าย โดยผ่านกระบวนการ ดังนี้ คือ การตั้งเป้าหมาย อันประกอบไปด้วย ความชัดเจน ซึ่งจะเป็นที่จดหมายทำให้เรา

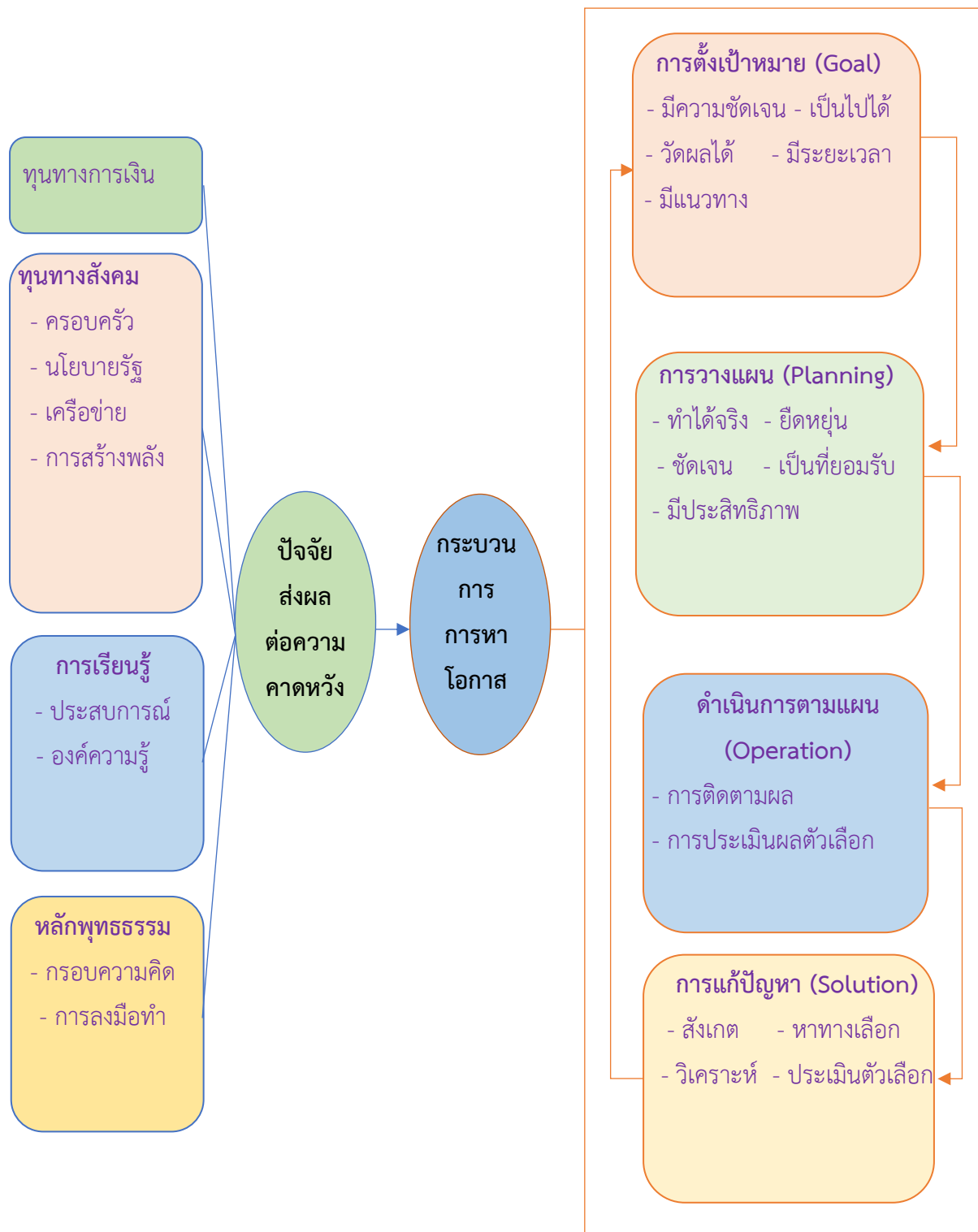

มองเห็นได้ง่าย และเป็นที่ยึดเหนี่ยว มีแนวทางที่สามารถปฏิบัติได้จริงและเป้าหมายนั้นต้องเป็นเป้าหมายที่เป็นไปได้ จริง ๆ ไม่ใช่แค่ความเพ้อฝันหรือเป็นสิ่งที่เป็นไปได้เลย รวมถึงมีการกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนด้วย

การวางแผน ต้องเป็นแผนที่ปฏิบัติได้จริง และ มุ่งความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด มีความชัดเจน มีความประหยัด และมีประสิทธิภาพ มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้ และ มีความคล่องตัวสูง เป็นที่ยอมรับจากฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและไม่สร้างความขัดแย้ง

การปฏิบัติตามแผน โดยการติดตามผลตรวจสอบความก้าวหน้าระหว่างการปฏิบัติกับผลผลิตของการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ดำเนินการไปตามแผนที่วางไว้ และ การประเมินผลว่ามีการดำเนินงานเป็นไปตามแผน ตามขั้นตอน ตามกฎเกณฑ์และตามเวลาที่กำหนดหรือไม่

การแก้อุปสรรคปัญหา โดยการการสังเกตว่าอุปสรรคปัญหาเหล่านั้นมีอะไรเป็นต้นเหตุ การวิเคราะห์ปัญหาว่ามีความเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน หนักเบาเพียงใด การสร้างทางเลือกเพื่อให้เกิดทางเลือกที่หลากหลาย และการประเมินทางเลือกว่าจะดำเนินไปในทิศทางใด หรือมีวิธีไหนที่เหมาะสมที่สุด สรุปได้ดังภาพ ต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการแสวงหาโอกาสและความคาดหวังในชีวิต

อภิปรายผลการวิจัย

ในส่วนของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการแสวงหาโอกาสและความคาดหวังในชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครสามารถอภิปรายผลจากการวิจัยได้ดังนี้

ปัจจัยด้านทุนทางเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบว่า การมีทุนหรือทรัพย์สินทางการเงินสามารถสร้างโอกาส และความคาดหวังในชีวิตได้ในความคิดเห็นของผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดส่วนใหญ่คิดว่าสามารถสร้างโอกาส และความคาดหวังในชีวิตได้อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีความสอดคล้องกับ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญกับคำว่า ทุนทางการเงิน หรือสินทรัพย์ทางการเงิน (Financial capital assets) เป็นเครื่องมือที่แสดงสิทธิเรียกร้อง และการผูกพันระหว่างภาคเศรษฐกิจหรือบุคคล ซึ่งทำหน้าที่เชื่อมโยงการออมและการลงทุนเพื่อให้เกิดผลตอบแทนหรือผลสำเร็จทางการเงินได้ โดยประชาชนภาคธุรกิจ และรัฐบาลที่มีเงินออมสามารถเลือกที่จะออมได้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดการเพิ่มพูนหรือกำไรเพิ่มจากการออมนั้นได้ ในขณะที่ประชาชนภาคธุรกิจ หรือรัฐบาลที่ขาดเงินออมแต่มีความจำเป็นต้องใช้เงินเพื่อการใช้จ่าย และการลงทุนก็สามารถระดมเงินออมจากระบบการเงินโดยผ่านเครื่องมือทางการเงินต่าง ๆ เช่น การขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินที่รับฝากเงิน หรือการออกพันธบัตรเพื่อจำหน่ายให้กับประชาชนหรือภาคธุรกิจเอกชน เป็นต้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ทุนทางการเงินมีความสำคัญในการเปิดโอกาส และทำให้เกิดช่องทางในการดำเนินกิจกรรม หรือธุรกรรมทางการเงิน และสามารถนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตได้อีกด้วย

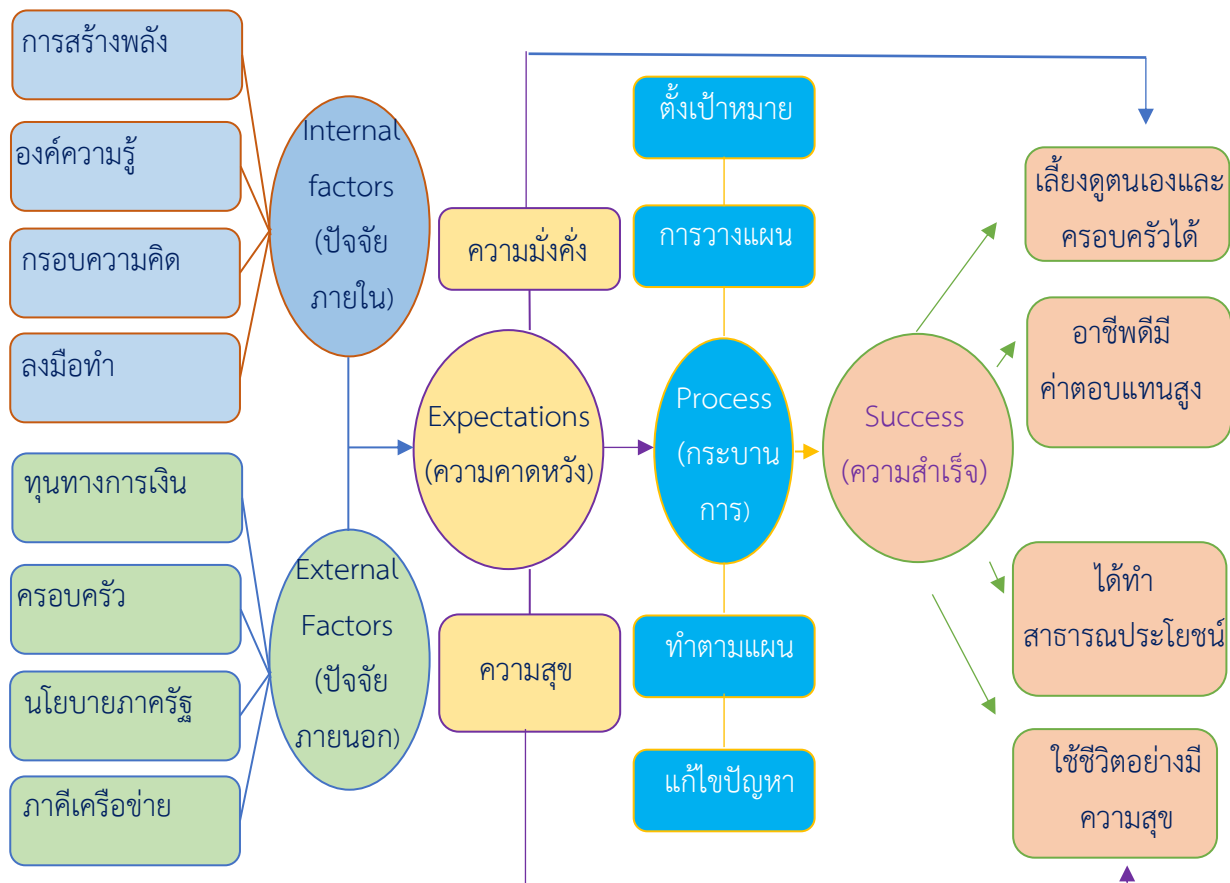
ปัจจัยด้านทุนทางสังคม จากผลการศึกษาพบว่า การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว และญาติมิตร สามารถสร้างโอกาส และความคาดหวังในชีวิตได้โดยผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดโดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีสัมพันธ์ต่อการแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิต อยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่าครอบครัว (Family) ถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของพัฒนาการมนุษย์ เพราะการเรียนรู้ของเรานั้นย่อมเริ่มต้นและเกิดขึ้นจากครอบครัว ครอบครัวที่มีความสุข ความอบอุ่นจะช่วยให้เด็กเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพ และครอบครัวเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่เป็นแรงผลักดัน และแรงบันดาลใจให้ก้าวไปสู่หนทางข้างหน้า ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานของกรุงเทพมหานคร เรื่อง เด็กเก่งเขามีพ่อแม่แบบไหน โดยมองว่า พ่อแม่ที่สามารถสอนให้ลูกมีทักษะทางสังคม (Social skills) เด็กที่ได้รับการอบรมสั่งสอนทักษะทางสังคมจากพ่อแม่เป็นอย่างดีจะประสบความสำเร็จในสังคมที่เขาใช้ชีวิตอยู่อย่างมีนัยสำคัญโดยเด็กที่มีทักษะทางสังคมดีจะสามารถใช้ชีวิตร่วม หรือทำงานร่วมกับเพื่อนฝูงของเขาได้ดี ทำตัวเป็นประโยชน์กับเพื่อนฝูง ช่วยเหลือเพื่อนฝูงคนรอบข้างได้ เข้าใจและตระหนักถึงอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง สามารถแก้ปัญหาของตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งคนอื่นมีแนวโน้มสูงที่จะสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็นต้นไป มากกว่าเด็กที่มีทักษะทางสังคมต่ำ ในทางตรงกันข้าม เด็กที่ไม่มีหรือมีทักษะทางสังคมต่ำมีโอกาสสูงที่จะเป็นผู้ต้องหาถูกจับตัวตั้งแต่เป็นวัยรุ่น ติดเหล้า และไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ต้องอยู่สถานสงเคราะห์มากกว่าจะอยู่กับครอบครัวปัจจัยด้านการเรียนรู้ จากผลการศึกษา พบว่า การเป็นผู้มีประสบการณ์ มีความรู้ และมีทักษะ สามารถสร้างโอกาส และความคาดหวังในชีวิตได้อยู่ในระดับมาก

ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่คิดเห็นว่า ปัจจัยด้านการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ต่อการแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิต เป็นเพราะว่า ความรู้ คือสิ่งที่ได้จากการสั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะความเข้าใจ หรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ การได้ยิน ได้ฟัง การคิดหรือการปฏิบัติ ซึ่งความรู้ที่ได้รับเหล่านี้ ถือว่ามีความจำเป็นในการพัฒนาตนเองเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานของ สนุก ดอทคอม เรื่อง ปัจจัยหลักผลักดันสู่ความสำเร็จในการทำงานของ www.sanook.com มองว่า คนที่ประสบความสำเร็จต้องมีการเรียนรู้เพิ่มทักษะด้านต่าง ๆ เช่น ข้อมูล ข่าวสาร และวิทยาการใหม่ ๆ เป็นต้น ในการพัฒนาตัวเอง สิ่งนี้จะนำไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงานและอื่น ๆ ตามมาเนื่องจากความรู้จะช่วยขยายขอบเขตทางความคิด และสร้างไอเดียใหม่ ๆ ที่เป็นเหมือนคันเร่งเพื่อเพิ่มโอกาสสู่ความสำเร็จ และทุกความสำเร็จมีรากฐานมาจากการเรียนรู้ โดยวิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ อ่านให้มาก ฟังให้มาก และสร้างสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ขึ้นมา

องค์ความรู้การวิจัย

การศึกษาวิถีแห่งความสำเร็จของคนในชุมชนแออัดโดยทำให้เกิดองค์ความรู้อันได้แก่รูปแบบการแสวงหาโอกาสไปสู่การใช้ชีวิตเชิงสร้างสรรค์ หรือประสบความสำเร็จในชีวิต คือ รูปแบบ IEEPS Model โดย I = Internal factors คือ ปัจจัยภายใน หมายถึง ตัวบุคคลผู้ต้องการแสวงหาโอกาสเพื่อให้ประสบความสำเร็จในชีวิตในด้านต่าง ๆ E = External factors คือ ปัจจัยภายนอก หมายถึง กลุ่มบุคคล หน่วยงาน และนโยบายต่าง ๆ ที่สนับสนุนเพื่อให้ได้รับโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิต E = Expectation คือ ความคาดหวัง หมายถึง ความต้องการหรือความคาดการณ์ในสิ่งที่ตนเองปรารถนาจะได้ในอนาคต P= Processes หมายถึง กระบวนการ หรือขั้นตอนในการริเริ่มเพื่อแสวงหาโอกาสให้ตนเองได้ประสบความสำเร็จ S = Success คือ ความสำเร็จ หมายถึง การได้รับซึ่งสิ่งที่ตนเองต้องการหรือคาดการณ์ไว้ โดยสามารถเขียนเป็นรูปแบบ ดังนี้

ภาพที่ 1 IEEPS Model รูปแบบการแสวงหาโอกาสและความคาดหวังในชีวิต

Internal factors (ปัจจัยภายใน) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายในบุคคลผู้นั้น ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่มองเห็นหรือมองไม่เห็น ก็ตาม มีส่วนผลักดันและมีผลต่อการแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิตอันจะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต ได้แก่

1) การสร้างพลัง (Empowerment) เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้บุคคล องค์กร และชุมชน มีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถควบคุมตนเอง มีความสามารถในการเลือก และกำหนดอนาคตของตนเอง ชุมชน และสังคมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวทางที่พึงปรารถนาได้

2) องค์ความรู้ (Knowledge) คือ สิ่งที่ได้จากการสั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติ และทักษะความเข้าใจ หรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ การได้ยิน ได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติซึ่งความรู้มีความจำเป็นในการพัฒนาตนเองเพื่อให้ประสบความสำเร็จ

3) กรอบความคิด (Mindset) หมายถึง กระบวนการคิดของแต่ละบุคคลในการแสดงออก และทัศนคติ ซึ่งการแสดงออกและทัศนคติเหล่านั้นย่อมมีผลมาจากความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ และจากประสบการณ์ที่ผ่านมาโดยการเลี้ยงดู สังคม ครอบครัว การศึกษา เป็นต้น โดยความคิดนั้นเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม มุมมอง และทัศนคติของบุคคล เช่น หากเราเชื่อแบบไหนโลกของเราก็จะเป็นแบบนั้น เราเชื่อว่า

ตัวเองเป็นแบบไหน เราก็จะเป็นแบบนั้น ความคิด และวิถีคิดของเรามีผลต่อชะตาชีวิตของเราเองอย่างมาก ชีวิตเราจะเดินไปทางไหนก็ขึ้นอยู่กับว่าเรามอง และตีความสิ่งต่าง ๆ อย่างไร

4) การลงมือทำ (Action) คือ การได้กระทำการต่าง ๆ ด้วยตนเองโดยผ่านการปฏิบัติการจริง ได้ฝึกในสภาพสิ่งแวดล้อมจริง ได้ฝึกคิด และลงมือทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง แต่คนจำนวนมากเฝ้ารอให้ถึงเวลาที่ ดีที่สุดเสียก่อน แล้วจึงค่อยลงมือทำ และสุดท้ายก็ไม่เคยได้ลงมือทำ น่าเสียดายอย่างมาก เพราะถ้าเพียงแต่เขารู้ว่าไม่จำเป็นต้องดีที่สุดในแต่ตีพอนั้นก็ควรค่าแก่การลงมือทำแล้ว เพราะ เคล็ดลับของความสำเร็ก็คือ การลงมือด้วยความสม่ำเสมอ ความขยัน อดทนปรับแก้จากสิ่งที่ทำอยู่ทุกวันให้ดีขึ้น และลงมือทำอย่างมีจุดมุ่งหมาย

External factors (ปัจจัยภายนอก) คือสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายนอกบุคคลผู้นั้น ไม่ว่าจะมองเห็นหรือมองไม่เห็นก็ตามที่มีส่วนผลักดัน และมีผลต่อการแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิตอันจะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต ได้แก่

1) ทุนทางการเงิน (Financial capital) คือ ทรัพย์สินเงินทอง เป็นสิ่งที่รับรู้และเข้าใจได้ง่าย ในรูปแบบของเงินตรา ซึ่งสามารถแลกเปลี่ยน หรือสะสมได้ ดังนั้น ปฏิเสธไม่ได้ว่าทุนทางการเงินนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิต เพราะ สามารถตอบสนองความต้องการทางด้านวัตถุได้มีความสำคัญต่อการศึกษา เพราะ สามารถทำให้เข้าถึงแหล่งความรู้ที่ดีได้ และมีความสำคัญต่อธุรกิจ เพราะ เป็นปัจจัยในการดำเนินธุรกิจ ตั้งแต่เริ่มตั้งกิจการ และระหว่างดำเนินกิจการ เงินทุนทำให้เกิดการผลิต การซื้อขายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ธุรกิจขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว ถ้าบุคคลมีทุนทางการเงินเพียงพอไม่ว่าทุนทางการเงินเป็นเงินทุนที่มีอยู่เดิมจากมรดกของครอบครัวหรือเป็นเงินทุนที่ได้รับมาจากที่อื่นย่อมสร้างโอกาสและความคาดหวังในชีวิตจนนำไปสู่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้

2) ครอบครัว (Family) ครอบครัวถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของพัฒนาการมนุษย์ เพราะว่าการเรียนรู้ของเรานั้นย่อมเริ่มต้นและเกิดขึ้นจากครอบครัว ครอบครัวที่มีความสุข ความอบอุ่นจะช่วยให้เด็กเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพ และครอบครัวก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่เป็นแรงผลักดัน และแรงบันดาลใจให้ก้าวไปสู่วิถีทางข้างหน้า การมีพ่อกับแม่คอยให้กำลังใจอยู่ส่งเสริมสนับสนุนให้ได้ทำในสิ่งที่ตนเองชื่นชอบ คอยดูแลอบรมสั่งสอนสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ตรงกันข้ามถ้าหากครอบครัวขาดความอบอุ่น ขาดความสุขทำให้เกิดปัญหาสำหรับเด็ก และเยาวชนมากขึ้น การส่งเสริมให้ครอบครัวมีความเข้มแข็งจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง

3) นโยบายภาครัฐ (Public policy) คือ นโยบายสาธารณะที่ออกโดยภาครัฐ ได้แก่ กิจกรรมการกระทำ หรือการเลือกตัดสินใจของรัฐบาลที่จะกำหนดไว้ล่วงหน้า โดยมีการวางแผน การจัดทำโครงการ วิธีการบริหาร หรือกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในอนาคต ซึ่งนโยบายภาครัฐมีความสำคัญต่อสังคม และประเทศชาติเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งประเทศโดยรัฐบาลต้องออกนโยบาย และนำไปปฏิบัติเพื่อช่วยแก้ไขปัญหา พัฒนาคุณภาพชีวิต หรือทำให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน นโยบายภาครัฐเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยผลประโยชน์ และแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ต่อทั้งประชาชน และรัฐบาล

4) ภาควิชาเครือข่าย (Network) คือ การเชื่อมระบบความประสานสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ในหลาย ๆ ภาควิชา เพื่อให้ตอบสนองความต้องการตามวัตถุประสงค์ เช่น ผู้นำชุมชน กลุ่มบุคคล องค์กร มูลนิธิ บริษัทห้างร้าน เป็นต้น ที่มีเป้าหมายร่วมกันและมีนโยบายเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมพัฒนา และรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อคนในสังคมมีความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นซึ่งแต่ละภาคส่วนอาจมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป เช่น ผู้นำชุมชน มีบทบาทหน้าที่ในการนำพาชุมชนของตนเองสู่การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารจัดการ และกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนให้อยู่ดีมีสุขโดยการกำกับดูแล และช่วยเหลือและแสวงหาแหล่งเงินทุน หรือผู้ให้การสนับสนุนให้กับคนในชุมชน เชื่อมโยง และประสานงานระหว่างคนในชุมชน และภาครัฐเพื่อนำเสนอประเด็นความต้องการของคนภายในชุมชนให้กับทางหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ตรงตามความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริงจะเห็นได้ว่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาไม่ว่าจะมีมิติใด ๆ ก็ตาม ล้วนแล้วแต่มีผู้นำเป็นปัจจัยความสำเร็จทั้งสิ้น กลุ่มบุคคล องค์กร มูลนิธิ บริษัทห้างร้าน มีบทบาทในการช่วยเหลือสังคมในด้านเงินทุนโดยเฉพาะในด้านการศึกษาก่อการประกอบอาชีพ และชีวิตความเป็นอยู่ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อการแสวงหาโอกาสเพื่อให้คนที่ขาดโอกาสได้เข้าถึง และได้รับโอกาสการศึกษา และนำไปสู่การมีงานทำมีรายได้ สุดท้ายก็สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดี และนำไปสู่การประสบความสำเร็จในชีวิตต่อไปในอนาคตอีกด้วย

ดังนั้น ปัจจัยภายใน คือปัจจัยที่มีอยู่ภายในตัวบุคคลของแต่ละคน ได้แก่ การมีความคิดที่ดีเป็นความคิดในเชิงสร้างสรรค์มีจิตใจต่อผู้อื่น มีความรู้ความสามารถ กล้าเสี่ยงกล้าลงมือทำ ลองผิดลองถูกโดยการปฏิบัติด้วยตนเอง และมีการสร้างพลังให้ตนเองอยู่เสมอไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เข้ามาในชีวิต รวมทั้งมีปัจจัยภายนอก ได้แก่ การมีครอบครัวที่ดีช่วยส่งเสริมอบรมบ่มเพาะในทางที่ดี นโยบายภาครัฐที่เอื้อต่อการเข้าถึงการได้รับความช่วยเหลือที่จริงจัง มีเครือข่ายที่คอยให้การสนับสนุนโดยเฉพาะในด้านเงินทุนเพื่อการศึกษา การประกอบอาชีพ เป็นต้น ปัจจัยทั้งหมดทั้งมวลนี้ล้วนเป็นสิ่งที่ส่งผล และมีความสัมพันธ์ต่อการแสวงหาโอกาสและความคาดหวังในชีวิตของผู้ที่ด้อยโอกาส และจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะเป็นบ่อเกิดให้เกิดความคาดหวังในชีวิต อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตได้ในอนาคตนั่นเอง

ความคาดหวัง (Expectation) คือ ความรู้สึก ความวาดฝัน ความต้องการความสำเร็จในชีวิตที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีกว่าเดิมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และอนาคตข้างหน้าเป็นการคาดคะเนถึงสิ่งที่จะได้รับ และเข้ามาในชีวิต ซึ่งเดวิด แม็กเคิลแลนด์ ได้กล่าวถึงในทฤษฎีความต้องการได้มองว่าเป็นความต้องการที่จะทำให้ดีขึ้น หรือมีประสิทธิภาพมากขึ้น และมุ่งที่จะแก้ปัญหาหรือทำงานที่ยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้นเป็นความต้องการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ เดิมที และดีที่สุดเพื่อความสำเร็จ บุคคลที่ต้องการความสำเร็จสูงจะมีลักษณะชอบการแข่งขัน ชอบงานท้าทาย และต้องการได้รับข้อมูลป้อนกลับเพื่อประเมินผลงานของตนเองมีความชำนาญในการวางแผน มีความรับผิดชอบสูง และกล้าที่จะเผชิญกับความล้มเหลวความต้องการของมนุษย์ ได้แก่ มนุษย์หลีกเลี่ยงความเจ็บปวด และแสวงหาความสุขสบาย อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกตในการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด และการแสวงหาความสุขสบายจากการสังเกตจากสิ่งทีคนนั้นเลือกกระทำ หรือหลีกเลี่ยงการกระทำซึ่งแต่ละคนก็ไม่เหมือนกันความเจ็บปวดสำหรับคนหนึ่งอาจเป็นความสุขสบายของอีกคนหนึ่งก็ได้

แต่อย่างไรก็ตาม ความเข้าใจในเรื่องความต้องการของมนุษย์เป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ในองค์กร เพราะความต้องการของมนุษย์เป็นแรงผลักดันให้คนทำงานหรือทำให้มีกำลังใจในการทำงานมีความต้องการจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคคลพยายามแสวงหาสิ่งต่าง ๆ เพราะมีความต้องการต่าง ๆ เป็นแรงขับเคลื่อนความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการแล้วความต้องการขั้นถัดไปก็จะเกิดขึ้นมาไม่มีวันสิ้นสุดซึ่งความต้องการหลัก ๆ ของคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดจากการศึกษามาข้างต้น โดยพบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการ หรือความคาดหวังในชีวิต ดังนี้

1. คาดหวังให้ตนเองมีความมั่นคง มีเงินเพียงพอต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันสามารถส่งเสียบุตรหลานให้ได้รับการศึกษา รวมถึงค่ารักษาพยาบาลในยามที่ได้รับความเจ็บป่วย
2. คาดหวังให้ตนเองมีความอยู่รอดปลอดภัยในสังคม
3. คาดหวังให้ตนเองและครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

Process (กระบวนการ) หมายถึง แนวทางการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีขั้นตอน ซึ่งวางไว้อย่างเป็นลำดับตั้งแต่ต้นจนจบแล้วเสร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ขั้นตอนดังกล่าวช่วยให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพนำไปสู่ความสำเร็จตามจุดประสงค์ และเป้าหมายได้ โดยใช้เวลา และทรัพยากรน้อยที่สุด ได้แก่

- 1) การตั้งเป้าหมาย (Goal) การมีเป้าหมายไม่ว่าจะด้านใดก็แล้วแต่ต่างก็มีความสำคัญ และสามารถใช้หลักการเดียวกันในการตั้งเป้าหมายให้ประสบความสำเร็จได้ที่สำคัญเมื่อเรามองเห็นเป้าหมายที่เรากำหนดเอาไว้โดยเราจะมองเห็นวิธีการไปถึงเป้าหมายได้อย่างชัดเจนมากขึ้น
- 2) การวางแผน (Planning) คนวางแผนดีจะสามารถลดเวลา และพลังงานในการบรรลุเป้าหมายมีการวางแผนมีกระบวนการเฉพาะ และเป็นกระบวนการที่จำเป็นในหลายอาชีพโดยแต่ละอาชีพจะใช้แผนการต่างชนิดเพื่อให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงขึ้น
- 3) การดำเนินงานตามแผน (Operation) คือ การนำแผนไปดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมาย โดยต้องกำหนดองค์กรหรือบุคคลที่รับผิดชอบ และวิธีการดำเนินการชัดเจน
- 4) การแก้ปัญหา (Solution) การคิดหาวิธีแก้ไขปัญหาหนึ่งจะต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ เพื่อหาวิธีที่มีความแตกต่าง และหลากหลายโดยควรวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงเสียก่อนแล้วพยายามใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่ินหาวิธีแก้ไข โดยการแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินงานได้อย่างถูกต้องจะเป็นการการช่วยลดความเสี่ยงในการตัดสินใจที่ผิดพลาด และจะช่วยให้การตัดสินใจนั้นมีประสิทธิภาพสามารถทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จหรือมีข้อผิดพลาดน้อยที่สุด

ความสำเร็จ (Success) คือ การได้มาซึ่งความรู้สึก ความวาดฝัน และ ความต้องการในชีวิตที่ตนเองได้ปรารถนาหรือคาดหวังเอาไว้โดยคนเราเกิดมาทุกคนต่างมีความต้องการเป็นของตัวเองให้เป็นไปตามหลักของ Maslow's Hierarchy of need อันได้แก่ การตอบสนองทางสรีระความมั่นคงปลอดภัย ความรัก การยอมรับ การยกย่อง และ ความสำเร็จในชีวิตตามที่ปรารถนาสูงสุดแตกต่างกันตรงที่เนื้อหาเป็นการเฉพาะตนระดับการยอมรับการจذبต่อสิ่งที่หวังในขั้นใดที่ตนให้ความสำคัญจึงเป็นตัวกำหนดแรงจูงใจของคนแต่ละคนที่

ต่างกันความสำเร็จในงานถือเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในชีวิต และความสำเร็จในชีวิตของคนที่อยู่ในชุมชนแออัดเขามองว่า การได้รับสิ่งเหล่านี้ คือความสำเร็จในชีวิต ได้แก่

1. การได้มาซึ่งความสามารถในการเลี้ยงดูครอบครัว และตนเองได้มีครอบครัวที่ดีมีความสุข และ ครอบครัวได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข และ ไม่เป็นภาระของสังคม
2. การได้มาซึ่งอาชีพที่ดีมีค่าตอบแทนสูง และมีความมั่นคงมั่นคงทางการเงินไม่ได้รับความเดือดร้อนด้านค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันรวมถึงการไม่เป็นหนี้
3. การได้ทำคุณประโยชน์แก่สังคมหรือการได้ช่วยเหลือสังคมได้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสังคมทำให้สังคมหรือคนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
4. การได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในทุก ๆ วัน โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

1. ภาครัฐควรวางแผน บริหารงาน และดำเนินงานให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชนแออัด และเอื้อประโยชน์ต่อคนในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม และมีความจริงจังมากขึ้น
2. ภาครัฐควรมีนโยบายให้การสนับสนุนคนในชุมชนทั้งในด้านการศึกษา และด้านการประกอบอาชีพให้กับคนในชุมชนแออัดเพื่อให้คนในชุมชนได้รับการศึกษา และมีรายได้ในการเลี้ยงชีพ
3. ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์ให้กับคนในชุมชนแออัดได้ทราบสิทธิและสวัสดิการของตนเอง และนโยบายของภาครัฐเพื่อสามารถเข้าถึงสิทธิสวัสดิการ และได้รับโอกาสอย่างทั่วถึง
4. องค์กรภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนควรบูรณาการร่วมกันในการให้ความช่วยเหลือคนในชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนแออัดได้รับความช่วยเหลืออย่างทั่วถึง
5. องค์กรภาคีเครือข่ายควรให้ความช่วยเหลือคนในชุมชนแออัดอย่างเสมอภาค เช่น ให้ทุนการศึกษาแก่เด็กที่มีผลการเรียนดีแต่ละเลเยเด็กที่มีผลการเรียนต่ำให้ออกสคนเก่งแต่ละเลเยคนไร้ฝีมือ
6. คนในชุมชนควรใช้โอกาสที่ตนเองได้รับให้มีความคุ้มค่าทำให้ดีที่สุด และทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยไม่ควรปล่อยให้เสียเวลาเปล่า
7. คนในชุมชนควรพยายามติดตามข้อมูลข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ หรือเรียนรู้ถึงสิทธิและสวัสดิการของตนเองที่ทางภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชนจัดให้เพื่อมิให้พลาดโอกาส และเข้าถึงความช่วยเหลือได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อการแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดนอกเหนือจากปัจจัยที่ศึกษามาแล้วนี้

2. ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการแสวงหาโอกาส และความคาดหวังในชีวิตระหว่างผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด และผู้อาศัยอยู่ในชุมชนในลักษณะอื่น ๆ

บรรณานุกรม

- กรุงเทพธุรกิจ, เด็กเก่งเขามีพ่อแม่แบบไหน, แหล่งที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/110524> สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2565 Abraham H. Maslow. (1954). Motivation and personality. New York: Harper and Row.
- รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข. (2550). **ชนชั้นนำในการเมืองไทยปัจจุบัน : การศึกษากระบวนการผลิตซ้ำทุนวัฒนธรรมตามแนวปีแอร์ บูร์ดิเอดู.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2554). **โครงการวิจัยประเด็นนโยบายเชิงลึกด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนและสังคมไทย ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่หลังวิกฤตเศรษฐกิจ.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ.
- สนีก ออนไลน์. (ม.ป.ป.). **ปัจจัยหลักผลักดันสู่ความสำเร็จในการทำงาน.** เรียกใช้เมื่อ 23 มีนาคม 2565 จาก <https://www.sanook.com/women/79669/>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). **ทุนทางเศรษฐกิจ (Economic Capital) เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554).**
- สำนักพัฒนาสังคมกรุงเทพมหานคร. (2561). **สถิติข้อมูลชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2561.** กรุงเทพมหานคร: กองนโยบายและแผนงานสำนักการวางผังและพัฒนาเมือง .
- David C. McClelland. (1958). **Methods of Measuring Human Motivation in John W. Atkinson.** ed. Motives in Fantasy. Action and Society. Princeton. N.J.: D. Van Nos-trand.